

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ“

УТВЪРЖДАВАМ,

**ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД и МС: /п/
(доц. д-р Михаил Мусов)**

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**за провеждане на конкурсния изпит по специалност
„Наказателнопроцесуално право“ за кандидат-докторанти**

I. ИЗПИТНИ ТЕМИ

**1. НАКАЗАТЕЛНИЯТ ПРОЦЕС КАТО ДЕЙНОСТ ПО
РАЗГЛЕЖДАНЕ НА НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА, ИСТОРИЧЕСКО
РАЗВИТИЕ, СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ**

Исторически типове наказателен процес – следствен (инквизиционен), обвинителен, състезателен и смесен. Участници - държавни органи и граждани. Задачи на процеса – непосредствена и основна. Фази и стадии на процесуалното развитие. Наказателнопроцесуални функции.

2. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Понятие, система и обща характеристика на основните начала. Участие на съдебни заседатели в състава на съда. Независимост на органите на наказателното производство. Назначаемост и несменяемост на органите на съдебната власт. Равенство на гражданите в наказателното производство.

**3. ПРАВОТО НА ЗАЩИТА И ДРУГИТЕ ОСНОВНИ
ПРИНЦИПИ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС**

Право на защита. Процесуални гаранции за осигуряване правото на защита. Разкриване на обективната истина. Вземане на решения по вътрешно убеждение. Устност и непосредственост. Официално начало. Състезателност. Централно място на съдебното производство. Разглеждане и решаване на делата в разумен срок.

4. ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ – СУБЕКТИ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Понятие за участници, субекти и страни в наказателния процес. Съдът – главен субект на процеса. Състав на съда. Актове на съда. Прокурор. Разследващи органи.

5. ГРАЖДАНИТЕ, КОИТО ЗАЩИТАВАТ В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС СВОИ ПРАВА И ЗАКОННИ ИНТЕРЕСИ

Обвиняем. Пострадал. Частен обвинител. Частен тъжител. Граждански ищец. Граждански ответник.

6. ГРАЖДАНИТЕ, КОИТО ЗАЩИТАВАТ В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ПРЕДСТАВЛЯВАНИ ПРАВА И ЗАКОННИ ИНТЕРЕСИ

Защитник. Повереник и особен представител. Субекти на наказателнопроцесуални отношения извън кръга на субектите на процеса.

7. МЕРКИ ЗА НЕОТКЛОНЕНИЕ

Обща характеристика и цел на мерките за неотклонение. Подписка. Гаранция. Домашен арест. Задържане под стража.

8. ДРУГИ МЕРКИ ЗА ПРОЦЕСУАЛНА ПРИНУДА

Обща характеристика и цел на другите мерки за процесуална принуда. Забрана за доближаване до пострадалия. Забрана за напускане на пределите на Република България. Отстраняване на обвиняемия от длъжност. Настаняване за изследване в психиатрично заведение. Принудително довеждане. Мерки за обезпечаване на глобата, конфискацията и отнемането на вещи в полза на държавата. Мерки за обезпечаване на гражданския иск.

9. ДОКАЗВАНЕТО В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС. СЪЩНОСТ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА И ВИДОВЕ

Същност на доказването по наказателни дела. Историческо развитие на доказателственото право. Формални доказателства. Предмет на доказване. Тежест на доказване. Същност на доказателствата. Преки и косвени доказателства. Първични и производни доказателства. Обвинителни и оправдателни доказателства. Веществени и невеществени доказателства.

10. СЪЩНОСТ НА ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИТЕ СРЕДСТВА И ВИДОВЕ

Същност на доказателствените средства. Разлика от доказателствата. Гласни доказателствени средства. Писмени доказателствени средства. Веществени доказателствени средства.

11. СПОСОБИ ЗА СЪБИРАНЕ И ПРОВЕРКА НА ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИЯ МАТЕРИАЛ – ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА, КЛАСИФИКАЦИЯ И СЪОТВЕТНОСТ С ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТАНДАРТИ

Експертиза. Оглед. Претърсване и изземване. Следствен експеримент. Разпознаване на лица и предмети. Разпит на обвиняем. Разпит на свидетел. Особености при разпита на малолетен и непълнолетен свидетел и на свидетел със запазена в тайна самоличност. Специални разузнавателни средства. Допускане, събиране, проверка и оценка на доказателствения материал.

12. РАЗСЛЕДВАНЕТО КАТО СТАДИЙ НА ДОСЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Обща характеристика на стадия. Образуване на досъдебно производство. Ред за извършване на разследването. Предпоставки за привличане на обвиняем и предявяване на обвинението.

13. ДЕЙСТВИЯ НА ПРОКУРОРА СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ НА РАЗСЛЕДВАНЕТО КАТО СТАДИЙ НА ДОСЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Обща характеристика на стадия. Предпоставки за повдигане на обвинение пред съд. Обвинителен акт, предложение за споразумение за решаване на делото, предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Прекратяване и спиране на производството от прокурора.

14. РАЗПОРЕДИТЕЛНО ЗАСЕДАНИЕ ЗА ПРЕДАВАНЕ НА СЪД И ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО В СЪДЕБНО ЗАСЕДАНИЕ

Обща характеристика на производството пред първата инстанция. Образуване на производството пред първата инстанция. Участници в разпоредителното заседание за предаване на съд и въпросите, които се обсъждат и решават.

15. РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО ОТ ПЪРВАТА ИНСТАНЦИЯ

Действия по даване ход на делото. Съдебно следствие. Прения на страните. Последна дума на подсъдимия. Изменение на обвинението. Постановяване на присъдата. Протокол на съдебното заседание.

16. ВЪЗЗИВНО ПРОИЗВОДСТВО

Обща характеристика и същност на въззивното производство. Образуване на въззивно производство. Доказателства пред въззивната

инстанция. Ред за разглеждане на делото. Правомощия на въззивния съд. Производство пред въззивната инстанция за проверка на определенията и на разпорежданията

17. КАСАЦИОННО ПРОИЗВОДСТВО

Обща характеристика и същност на касационното производство. Касационни основания. Предмет на касационното обжалване. Предела на касационната проверка. Право на касационна жалба и протест. Ред за разглеждане на делото. Правомощия на касационната инстанция.

18. ПРИВЕЖДАНЕ В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА ПРИСЪДИ

Влизане в сила и действие на присъдата. Привеждане в изпълнение на влезлите в сила присъди. Действия по привеждане в изпълнение на влязлата в сила присъда. Отлагане изпълнението на наказанията.

19. ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ПРИ РАЗГЛЕЖДАНЕТО НА НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА

Особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от непълнолетни. Бързо производство. Ускоряване на досъдебното и съдебното наказателно производство. Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Решаване на делото със споразумение. Съкратено съдебно следствие.

20. ОСОБЕНИ ПРОИЗВОДСТВА

Прилагане на принудителни медицински мерки. Производство по реабилитация. Производства във връзка с изпълнение на наказанията. Производства във връзка с международното сътрудничество по наказателни дела. Преюдициални запитвания по наказателноправни въпроси.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Велчев, С. П. Ръководство по углавния процес, т. I, С., 1923, т. II, С., 1924.
2. Саранов, Н. Българско наказателнопроцесуално право, С., 1947.
3. Павлов, Ст. Наказателен процес на Република България – обща част, под редакцията на Димитър Михайлов и Михаил Лулев, С., 1996.
4. Чинова, М. Досъдебното производство – теория и практика. С., 2013.

5. Чинова, М. Гаранциите по НПК за осигуряване на защитена от закон тайна (съавт.), С., 2011.
6. Трендафилова, Ек. Промените в НПК от 1999 г.: теоретични положения, законодателни решения, тенденции, С., 2000.
7. Трендафилова, Ек. Защитникът в наказателния процес на Република България, С., 1992.
8. Манев, М. Наказателен процес. Учебно ръководство, четвърто преработено издание, С., 2005.
9. Сълов, Ив. Съдът – разследващ орган, обвинител или арбитър в наказателното производство, Теоретичен анализ на „новата философия” на наказателния процес”, С. , 2002.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Вучков, В. Доказателствените средства в наказателното производство. Същност и видове, С., 2006.
2. Кочев, К. Апелативен съд и апелативно производство, С., 1992.
3. Кочев, К. Върховен касационен съд и касационно производство, С., 1994.
4. Манев, Н. Новелизация на наказателно-процесуалната система с новия НПК, С., 2008.
5. Маринова Г., Споразумението в българския наказателен процес, С., 2017.
6. Митов, Г. Същност на касационното производство, С., 2011.
7. Митов, Г. Възобновяване на наказателни дела, С., 2011.
8. Павлов, Ст. Осигуряване на гражданите право на защита в наказателния процес на НРБ, С., 1986.
9. Радева, Р. Защита на правата на пострадалия в наказателния процес, С., 1991.
10. Рашков, Б. Специални разузнавателни средства, С., 2010.
11. Салкова, Ек. Прекратяване на наказателното производство, С., 2007.
12. Салкова, Ек. Проблеми на доказването в наказателния процес, С., 2012.
13. Смолички, П. Гражданският иск в наказателния процес, С., 2012.
14. Трендафилова, Ек. Съдебният контрол върху предварителното производство на ФРГ, С., 1995.

- 15.Цонков, Ив., Теория и практика на съдебното производство по наказателни дела, С., 2014.
- 16.Чанкова, Д. Възстановителното правосъдие. Сравнителноправен анализ, 2011.
- 17.Чинова, М. Актовете на органите на предварителното производство, С., 1992.
- 18.Чинова, М. Наказателнопроцесуалната принуда и неприкосновеност на личността, С., 1998.

II. ФОРМА НА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТА

Конкурсният изпит на кандидат-докторантите по специалността „Наказателнопроцесуално право“ е писмен и устен.

1. Писменият конкурсен изпит се състои от два модула.

1.1. Първият модул е под формата на **развиване на писмена тема**, която ще бъде изтеглена от горепосочените 20 изпитни теми. Кандидат-докторантите следва да пишат по всички съставни елементи на темата.

При развиването на тема се очаква демонстриране на структурирани базови теоретични знания в областта на наказателнопроцесуалното право. Кандидат-докторантите трябва да покажат умение за логично и аргументирано изложение, добро познаване на научната литература и водещите автори, употреба на специализирана терминология, добър стил и езикова култура.

Изисквания към изложението на темата:

- елементите на текста следва да бъдат: увод, теза, аргументация и изводи;
- увод: представяне на логическата връзка между основната тема и подтемите; посочване на водещи изследователи по проблема; познаване на актуални научни изследвания;
- теза: ясно и добре структурирано извеждане; представяне на дефиниции и сравнителен анализ на сродните и различни правни институти; обосноваване на тезата; критичен обзор на работата на водещи изследователи;
- аргументация: акцент върху юридическата и логическата аргументация, подкрепена с подходящи примери;

- изводи: направени въз основа на теоретичните изследвания и съдебната практика.

1.2. Вторият модул на писмения изпит е **решаване на казус**.

Казусът се използва за комплексна проверка на аналитичното мислене на кандидата и на способността му да интерпретира и прилага към конкретна практическа ситуация научни подходи и знания по различни теми от областта на наказателнопроцесуалното право.

Изисквания към решаването на казуса:

- правилна интерпретация на фактите и подвеждането им под съответните приложими наказателнопроцесуални норми;
- алтернативни решения;
- умение за формулиране на изводи, както и на предложения при недостиг на информация;
- умения за избор на подходящи решения на поставените във въпросите проблеми;

Като резултат от разработването на един учебен казус кандидатът трябва да оформи решението си в следната структура:

- въведение – какъв е проблемът, връзка с други проблеми, източници, свързани теми и т.н.
- изложение/решение – анализ на проблема, същинско решение, изводи и друга допълнителна информация; изложението може да е разделено на подточки;
- заключение – представлява обобщение, в което се набелязват главните изводи.

При оценяването на казуса се отчитат начинът на разсъждение на кандидата, анализът на алтернативи за решение на проблема, познаването на теорията като аргумент в защита на различните позиции, умението за формулиране на изводи.

Продължителността на писмения изпит е **четири часа общо за двата модула**. Кандидат докторантите сами решават как да разпределят времето между двата модула. По време на писмения изпит може да се използва Наказателно-процесуалният кодекс (НПК), който съдържа само текстовете на закона. Използваният екземпляр на НПК не трябва да съдържа отбелязвания, подчертавания и др. подобни.

Примерен образец на казус

Между Христина и Георги Стоянови, от една страна и Венко Димитров, от друга съществувал спор за собствеността на апартамента, обитаван от Димитров. На 17.06.2015 г. Стоянови искали да влязат в жилището, за което имали ключ, с цел да изнесат вещите на Димитров, след което свободно да ползват имота. Въпреки неколkokратните опити да отворят вратата, те не успели, защото патронът бил сменен. Вратата била отворена от Венко Димитров, който виждайки Стоянови се опитал да я затвори. Георги Стоянов обаче хванал дръжката на вратата и я подпрял с тяло, като по този начин попречил на Димитров да я затвори. Христина Стоянова започнала да настоява Димитров да ги пусне в жилището. Тогава Венко Димитров изненадващо нанесъл силен удар с юмрук в лицето на Стоянова, след което още няколко удара в лицето на Георги Стоянов.

След приключване на разследването разследващия орган незабавно изпратил делото на прокурора, който го получил и шест месеца след това внесъл обвинителен акт в съда. С присъда на Районния съд подсъдимия Венко Димитров е признат за виновен за това, че на 17.06.2015г. причинил на Георги и Христина Стоянови телесни повреди, поради което и на основание чл.304 от НПК го оправдал по повдигнатите му обвинения. Срещу първоинстанционната присъда е постъпил протест от прокурора, с който се иска осъждането на подсъдимия Венко Димитров поради доказаност на обвинението и липса на възприетата от първостепенния съд неизбежна отбрана. Пред въззивната инстанция защитникът на подсъдимия пледирал за потвърждаването на оправдателната присъда на първоинстанционния съд поради липса на престъпление, като се позовал на наличието на неизбежна отбрана в действията на Димитров.

Въпроси:

1. Допуснати ли са отстраними съществени процесуални нарушения в хода на досъдебното производство?
2. Кой може да се конституира като граждански ищец и частен обвинител в разглеждания случай?
3. Основателен ли е протестът на прокурора и ако да – какъв следва да бъде вида на съдебния акт на въззивната инстанция?
4. Подлежи ли на касационно обжалване акта на въззивния съд в случай, че протеста бъде оставен без уважение?

Писмените работи на кандидат-докторантите се проверяват от членовете на изпитната комисия с председател хабилитиран преподавател от катедрата. Крайната оценка се формира от средноаритметичната стойност на оценките от двата модула. До устен изпит се допускат кандидат-докторантите, които са получили крайна оценка не по-ниска от много добър (4, 50).

2. Устният конкурсен изпит по специалността „Наказателнопроцесуално право“ се провежда върху отделни съставни елементи на горепосочените 20 изпитни теми, избрани от членовете на изпитната комисия.

Изпитната комисия поставя отделни оценки на писменото и устното представяне на кандидат-докторантите.

**РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА
„НАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ“: /п/**